

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת בחוקתי (ובחו"ל פרשת בהר בחוקתי) תשע"ב
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: בביאור "עקיבה, יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבוא"

מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה. ע"כ.

כלומר, כניסתו של רבי עקיבא ללימוד התורה והכרת בוראו היתה על ידי התבוננות בשינוי שחל באבן הדוממת.

אצל רבי יוחנן בן תורתא חל המהפך עקב התבוננות בבעל חיים (פסיקתא רבתי פרשה י"ד): מעשה היה בישראל אחד שהיתה לו פרה אחת חורשת. ונתמעטה ידו [מבחינה כלכלית] ומכרה לגוי אחד. כיוון שלקחה הגוי וחרשה עמו ששת ימים של חול. בשבת, הוציאה שתחרוש עמו, ורבעה לו תחת העול. היה הולך ומכה אותה, והיא אינה זזה ממקומה.

כיוון שראה כן, הלך ואמר לאותו ישראל שמכרה לו: בוא טול פרתך, שמא צער [לחזור לבעלה הראשון] יש בה, שהרי כמה אני מכה אותה והיא אינה זזה ממקומה.

אותו ישראל הבין שבשביל שבת, שהרי היתה למודה [רגילה] לנוח בשבת. אמר לו: בוא ואני מעמידה. כיוון שבא ואמר לה באזנה: פרה, פרה, את יודעת כשהיית ברשותי היית חורשת ימי החול, בשבת היית נינוח [נחה]. עכשיו, שגרמו עוונותיי ואת ברשות גוי, בבקשה ממך, עמדי וחרשי". ומיד עמדה וחרשה.

אמר לו אותו הגוי: "אני מבקשך, טול פרתך. עד עכשיו אני בא ומסב אחרך שתהא בא ומעמידה [כל פעם אני אצטרך להסתובב ולחפש אותך כדי שתעמיד אותה]. על אחת חוץ מזו ומזו [וחוץ מזה] אני מניחך עד שתאמר לי מה עשית לה באזנה. אני נתייגעתי בה והכיתי אותה ולא עמדה".

התחיל אותו ישראל מפיסו ואומר לו: "לא כישוף ולא כשפים עשיתי, אלא כך וכך הסחתי [אמרת] לה

אחד מהדברים הנשגבים מהבנתנו היא טעותו של רבי עקיבא כשחשב את בר כוכבא למשיח, בר כוכבא אשר קם כנגד מלכות הרשעה רומי, ומרד בה. ובכוחו הגדול אף הצליח במידה מה להכניע אותם. לשחרר את ארץ יהודה, כולל ירושלים ולהנהיג בהם סדרי חיים יהודיים.

הדמות התורנית שעמדה מאחורי בר כוכבא היה רבי עקיבא שסבר כי "שמעון בר כוכבא" הוא המשיח אשר בא לגאול את עם ישראל מיד אויביהם. וכדברי המדרש (איכ"ר ב, ד): רבי עקיבא היה דורש "דרך כוכב מיעקב" אל תקרי כוכב אלא כוזב. ר' עקיבא כד הוה חמי ליה להדין בר כוזבא הוה אמר: היינו מלכא משיחא. ע"כ.

אולם כנגד דעתו של רבי עקיבא עמד רבי יוחנן בן תורתא, ואמר לו משפט (איכ"ר שם, ירושלמי תענית פ"ד, ה"ה): אמר לו רבי יוחנן בן תורתא: עקיבה, יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבוא.

וצריך להבין, מה העניין של עשב שיעלה מלחיי של רבי עקיבא, לביאת המשיח?

ונראה להסביר את דבריו, אצל שני תנאים אלה רבי עקיבא ורבי יוחנן בן תורתא מצינו דבר מקביל ושוה. כי שניהם נעשו תלמיד חכמים על ידי התבוננות בדבר בבריאה.

באבות דרבי נתן (פרק ו') מובא הטעם שבגיננו הסכים רבי עקיבא ללמוד תורה על אף גילו המבוגר, שהרי היה בן ארבעים: מה היתה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו, בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר. אמר – מי חקק אבן זו? אמרו לו – המים שתדיר [נופלים] עליה בכל יום. אמרו [לו] – עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו המים" (איוב י"ד, ו')?

באזנה, ועמדה וחרשה". מייד נתיירא הגוי. אמר:
"ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא דעת הכירה
את בוראה, ואני שייצרני יוצרי בדמותו, ונתן בי דעת,
איני הולך ומכיר את בוראי?" מייד בא ונתגייר.
ולמד, וזכה לתורה, והיו קוראים שמו יוחנן בן תורתה.
ועד עכשיו רבותינו אומרים הלכה משמו. ואם תמה
אתה שעל ידי פרה נתקרב אדם אחד לכנפי שכינה,
הרי על ידי פרה היא טהרתן של כל ישראל. ע"כ.

ומתברר, כי רבי יוחנן בן תורתא נולד כגוי, ורק לאחר
שראה את המעשה עם הפרה – בעל חיים, הוא התפעל
כל כך עד שחיפש אחד בוראו. ולכך נקרא שמו "בן
תורתא" – "בן שור" [תור/תורא בארמית] להעיד על
השינוי בחייו.

והנה, יש ארבע דרגות כלליות בנבראים: דומם צומח חי
מדבר (ר"ת: דצח"מ). וכתב בספה"ק אור המאיר (פרשת
תצוה) וז"ל: והנשמע משם, שצריך האדם ליקח לעצמו
בחינת התעוררות בעבודת הבורא ברוך הוא, מכל דבר
בעולם מדי מדיניות: דומם צומח חי מדבר, ובעשות
ככה, גורם יחודים למעלה שמשלים רצון הבורא ברוך
הוא, שבשביל זאת הכוונה נתפשטו אורות עליונים
בהנבראים, בכדי שאיש המשכיל יקח לעצמו רמיזא
דחכמתא וישיג משם עולמות עליונים, כמאמר אליהו
בריש התקונים (הקדמת תיקוני הזוהר דף יז.). עיין שם.
עכ"ל.

כלומר, עיקר תיקון העולם הוא, לרומם ולהעלות את
הדומם צומח וחי לדרגת מדבר. כאשר, האדם שהוא
בדרגת מדבר מתבונן בחלק דומם צומח וחי ומכיר על
ידם את בוראו ועבודתו בעולמו, הוא מתקן בזה את
החלק הנמוך ומעלה אותם לבחינת מדבר.

רבי עקיבא כשהתבונן באבן ועל ידה הבין שבכוחו
להשתנות והלך ללמוד תורה. בזה תיקן את חלק הדומם
שבבריאה. ואילו רבי יוחנן בן תורתא, שגיוורו בא על
ידי התבוננות בפרה שלא חרשה בשבת, תיקן בזה את
חלק החי שבבריאה. אולם עדיין חלק הצומח שבבריאה
לא תוקן, ולכן עדיין המשיח לא יכול להגיע.

ועל כך טען רבי יוחנן בן תורתא ואמר: "עקיבה, יעלו
עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא יבוא". כלומר, עדיין
חלק העשבים הרומזים לצומח, לא תוקנו, ומחמת כן בן
דוד לא יבוא.

על פי זה יש להסביר מה שמצינו בירושלמי (תענית פ"ד
ה"ה): והיה שם בן כוזיבה והיה לו מאתים אלף מטיפי

אצבע. שלחו חכמים ואמרו לו: עד אימתי אתה עושה
את ישראל בעלי מומין? אמר להן: וכי היאך איפשר
לבדקן? אמרו לו: כל מי שאינו רוכב על סוסו ועוקר
ארז מן לבנון לא יהיה נכתב באיסרטיא שלך, היו לו
מאתים אלף כך ומאתים אלף כך וכו'. ע"כ.

וצריך ביאור מדוע בחרו דוקא בבדיקה מוזרה כזו של
עקירת "ארז"?

אלא רצו חכמים לרמז לבר כוכבא, כי הוא אינו המשיח
משום שעדיין לא תוקן חלק הצומח, והעולם לא הגיע
לשלמותו.

וזה שאומר הכתוב (תהילים צ"ב, י"ג): "צדיק כתמר יפרח
כארז בלבנון ישגה שתולים בבית ה' וגו'". והיינו, כאשר
יבוא צדיק וילמד דרכי ה' מהתמר, כמו כן ילמד
להתגבר על יצרו כארז בלבנון, בזה יביא גם את הצומח
לשלמותו, ואז נזכה ל"שתולים בבית ה'", שיבנה בית
המקדש.

ונראה לומר כי התנא האלוקי רשב"י הוא זכה לתקן את
בחינת הצומח ועל ידו הגיע העולם לשלמותו, ונזכה
בקרב לביאת משיח צדקנו, כי לכן גדלו אצלו
"חרובים" מלשון חורבן, כי רמזו לו מן שמיא, כי חלק
הצומח עדיין חרב וזקוק לתיקון. אולם מובא במדרש
תלפיות (אות ה' ענף חרוב), בשם החכם רבי יעקב
פראגו, ששמע מרבי יוסף ביואש שקיבל ממוהר"ר
יהונתן גאלאנטי, ששמע מהזקנים איש מפי איש עד
רשב"י, שאילן החרובין בכל ערב שבת היה נהפך
לתמרים על שם "צדיק כתמר יפרח". ובא לרמז כי
רשב"י זכה לבחינה של "צדיק כתמר יפרח" ותיקן את
חלק הצומח, ולכן על ידו יזכו ישראל ל"שתולים בבית
ה'" ראשי תיבות שב"י, כראשי תיבות: שמעון בר יוחאי.

ויש להוסיף בזה, כי רשב"י זכה לתקן חלק הצומח, כי
הוא היה נשמת משה רבינו (שער הגלגולים הקדמה ל"ו),
ומשה רבינו הגילוי הראשון שלו עם בוראו היה על ידי
התבוננות בסנה – היינו חלק הצומח, לכן רשב"י שהיה
מאותה נשמה, זכה לתקן את חלק הצומח.

ואולי יש להסביר בזה מה שהביא המג"א (סימן ק"ע
סקי"ט) וז"ל: האר"י היה אוכל עשבי המדבריות שאין
נזרעים ע"י אדם לקיים ואכלת עשב השדה. ע"כ.

ולפי דרכינו יש לומר, כי האר"י הקדוש היתה בכוונתו
לתקן את חלק הצומח שעדיין לא תוקן, ולהעלותו
לבחינת "מדבר" ועל ידי זה לקרב את ביאת המשיח
ולהביא את התיקון השלם.

העלון יוצא לאור בחסות ארגון "יעשה שלום"

לעידוד לימוד יומי של ספר חפץ חיים שני הלכות ליום, עם מבחנים שבועיים (בספרים פתוחים), בנוסף
הגרלה שבועית על סך מאה ש. לפרטים ורישום בפלפון: 054-8473131 (יאיר)

מאמרים אלו יתפרסמו אי"ה בספרי נחלת שדה שיצאו לאור בעתיד אי"ה,

כדי לרכוש את ארבעת החלקים שיצאו עד היום יש ליצור קשר במספר טלפון: 050-4145482